

en.pdf&prefLang=bg#:~:text=The%20impact%20of%20emigration%20and,social%20security%20contributions%20in%20Ukraine

REFERENCES

"Achieving Sustainability in Ukraine through Military Brownfields Redevelopment". *NATO Science for Peace and Security Series*. 2023. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-94-024-2278-8>

"Estimated number of refugees from Ukraine recorded in Europe and Asia since February 2022 as of May 2025, by selected country". *Statista*. 2025. <https://www.statista.com/statistics/1312584/ukrainian-refugees-by-country/>

Kot, S. "Skilky inozemtsiv vidvidalo Ukrainu z 2022 roku: hromadiany yakykh krain sered lideriv" [How Many Foreigners Have Visited Ukraine Since 2022: Citizens of Which Countries are Among the Leaders]. *Comments.ua*. January 28, 2025. <https://society.comments.ua/ua/news/migration/skilki-inozemciv-vidvidalo-ukrainu-z-2022-roku-gromadyani-yakih-krain-sered-lideriv-757624.html>

"Naikrashchi krainy dlia bizhentsiv u 2024 rotsi: kudy mozna emihruvaty ukrainsiam" [The Best Countries for Refugees in 2024: Where Ukrainians Can Emigrate]. *Visit Ukraine*. 2024. [today/uk/blog/4138/best-countries-for-refugees-in-2024-where-ukrainians-can-emigrate-to#yaki-krayini-proponuyut-krashhi-umovi-dlya-bizenciv-z-ukrayini

Pienkowski, J. "The Impact of Labour Migration on the Ukrainian Economy". *European Commission*. 2020. \[https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/49fb1672-031a-453a-bf01-a9da9431c59a_en?filename=dp123_en.pdf&prefLang=bg#:~:text=The%20impact%20of%20emigration%20and,social%20security%20contributions%20in%20Ukraine\]\(https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/49fb1672-031a-453a-bf01-a9da9431c59a_en?filename=dp123_en.pdf&prefLang=bg#:~:text=The%20impact%20of%20emigration%20and,social%20security%20contributions%20in%20Ukraine\)

"Statystyka zovnishnoho sektoru" \[External Sector Statistics\]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. 2024. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>

"The Study: The Migration Policy of Ukraine Concerning Foreigners in the Context of Post-War Reconstruction". *Right to Protection*. November 21, 2023. <https://r2p.org.ua/en/page/study-migration-policy-211123>

Toney, M. B., and Bailey, A. K. "Migration, an Overview. Springer Nature Link". In *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*, 4044-4050. Dordrecht: Springer, 2014.

DOI: \[https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_1804\]\(https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_1804\)

"Ukrainians in Canada: from the first wave of immigration to now". *Ukrainian World Congress*. 2022. <https://www.ukrainianworldcongress.org/ukrainians-in-canada-from-the-first-wave-of-immigration-to-now/>](https://visitukraine.</p>
</div>
<div data-bbox=)

УДК 339.5:658.7:005.35

JEL: M14

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-46-52>

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УПРАВЛІННІ МІЖНАРОДНИМИ ЗАКУПІВЛЯМИ

©2025 ШУБА Т. П., ГУНЬКО Н. В.

УДК 339.5:658.7:005.35

JEL: M14

Шуба Т. П., Гунько Н. В. Соціальна відповідальність в управлінні міжнародними закупівлями

У статті досліджено сутність та особливості реалізації принципів соціальної відповідальності в управлінні міжнародними закупівлями в умовах сучасної глобалізованої економіки. Наголошено, що в останнє десятиліття концепція корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) набула нового значення у сфері закупівельної діяльності транснаціональних корпорацій та великих міжнародних компаній. Особливу увагу приділено формуванню етичних стандартів у взаємодії із постачальниками, дотриманню екологічних норм, забезпеченню справедливих умов праці, запобіганню дискримінації та використанню дитячої праці в ланцюгах постачання. Автором проаналізовано основні міжнародні ініціативи та регуляторні документи, що визначають рамки соціально відповідального постачання, зокрема стандарти ISO 20400, Глобальний договір ООН, принципи ESG (екологія, соціальна відповідальність і корпоративне управління). Зроблено акцент на практиках провідних компаній у сфері сталих закупівель (sustainable procurement) та ролі аудиту постачальників у забезпеченні відповідності соціальним критеріям. У роботі також розглянуто складнощі, що виникають при впровадженні соціально відповідальних практик у міжнародні закупівельні процеси, зокрема в країнах, що розвиваються. Запропоновано рекомендації щодо інтеграції соціальних аспектів у стратегії закупівель на різних рівнях управління: від політик компанії до щоденних операційних рішень. Зроблено висновок, що соціальна відповідальність у міжнародних закупівлях є не лише етичним імперативом, а й важливим чинником довгострокової конкурентоспроможності бізнесу.

Ключові слова: міжнародні закупівлі, соціальна відповідальність, глобалізація, міжнародний бізнес.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 8.

Шуба Тетяна Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, виконуюча обов'язки завідувача кафедри, кафедра міжнародної економіки та світового господарства, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: shubatatiana11@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7163-2721>

Гунько Надія Володимирівна – студентка, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: nadyacheka@gmail.com

Shuba T. P., Gunko N. V. Social Responsibility in the Management of International Procurement

The article examines the essence and features of implementing principles of social responsibility in the management of international procurement within the context of the modern globalized economy. It is underscored that in the last decade, the conception of corporate social responsibility (CSR) has gained new significance in the purchasing activities of transnational corporations and large international companies. Special attention is paid to the formation of ethical standards in interaction with suppliers, compliance with environmental norms, ensuring fair labor conditions, preventing discrimination, and the use of child labor in supply chains. The author analyzes the main international initiatives and regulatory documents that define the framework for socially responsible sourcing, including the ISO 20400 standards, the UN Global Compact, and the ESG (Environmental, Social, and Governance) principles. Emphasis has been placed on the practices of leading companies in the field of sustainable procurement and the role of supplier audits in ensuring compliance with social criteria. The article also discusses the challenges that arise when implementing socially responsible practices in international procurement processes, particularly in developing countries. Recommendations are made for integrating social aspects into procurement strategies at various management levels: from company policies to daily operational decisions. It is concluded that social responsibility in international procurement is not only an ethical imperative but also an important factor for the long-term competitiveness of businesses.

Keywords: international procurement, social responsibility, globalization, international business.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 8.

Shuba Tetiana P. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Acting Head of the Department of International Economics and World Economy, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: shubatetiana11@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7163-2721>

Gunko Nadiia V. – Student, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: nadyacheka@gmail.com

В умовах глобалізації, динамічного розвитку міжнародних ринків і загострення конкуренції особливої актуальності набуває питання соціальної відповідальності в управлінні міжнародними закупівлями. Сучасні підприємства, функціонуючи в багатовекторному зовнішньоекономічному середовищі, повинні не лише забезпечувати ефективність закупівельних процесів, а й відповідати високим етичним, правовим і соціальним стандартам. Соціальна відповідальність у сфері міжнародних закупівель охоплює прозорість, екологічність, дотримання прав працівників, антикорупційні практики, що є важливою складовою корпоративної стратегії. У практиці українських підприємств соціально відповідальний підхід до міжнародних закупівель залишається недостатньо розвиненим і часто реалізується ситуативно.

Враховуючи зростаючий вплив глобальних стейкхолдерів, вимоги міжнародного права та орієнтацію на сталий розвиток, виникає потреба в системному осмисленні ролі соціальної відповідальності в процесі організації міжнародних закупівель. Саме тому актуальність дослідження полягає в необхідності розробки ефективних моделей управління закупівлями з урахуванням соціально значущих аспектів, що сприятиме підвищенню довіри до компанії та зміцненню її позицій на світовому ринку.

Питання міжнародних закупівель та соціальної відповідальності досліджуються у працях С. М. Валявського, І. Ю. Гужви, В. П. Онищенко, М. В. Тимошенка, А. О. Сошникова, а також у підручниках під редакцією А. П. Голікова та О. А. До-

вгаль і навчальному посібнику Н. О. Кушнір і О. І. Заяць. Дослідження практичних аспектів ефективності закупівель представлено в аналітичному звіті глобального опитування 400 компаній. Автори акцентують на важливості стратегічного, етичного та соціально відповідального підходу до організації міжнародної закупівельної діяльності.

Метою написання статті є розгляд особливостей формування та реалізації соціально відповідального підходу в системі управління міжнародними закупівлями підприємства.

Міжнародні закупівлі є важливим елементом зовнішньої торгівлі та мають значний вплив на економіку будь-якої країни, оскільки виступають ключовим інструментом забезпечення ефективності господарської діяльності національних підприємств. Міжнародна закупівельна діяльність є невід'ємною складовою міжнародної торгівлі та важливим елементом формування глобальних ланцюгів постачання, які є основою сучасної світової економіки. У той час, як традиційні підходи до закупівель фокусувалися переважно на внутрішніх ринках, сучасні економічні умови вимагають від підприємств розширення географії своїх постачальників, пошуку нових конкурентних переваг через диверсифікацію джерел постачання, зниження витрат, удосконалення логістичних ланцюгів та підвищення якості товарів і послуг.

У сучасному бізнес-середовищі, що швидко глобалізується, соціальна відповідальність набуває стратегічного значення для організацій, які здійснюють міжнародні закупівлі. Саме в цій сфері

зосереджено значну частину впливу компаній на суспільство, довкілля та умови праці в країнах-постачальниках. У зв'язку з цим формуються нові вимоги до етичності бізнесу та прозорості в ланцюгах постачання. Компанії все частіше інтегрують принципи сталого розвитку до своєї закупівельної політики, надаючи перевагу постачальникам, які дотримуються соціальних та екологічних стандартів.

У XXІ столітті соціальна відповідальність перетворилася з іміджевого компонента бізнесу на важливий інструмент стратегічного управління, зокрема в такій ключовій сфері, як міжнародні закупівлі. Компанії, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність, дедалі частіше стикаються з необхідністю дотримання не лише економічних і логістичних вимог, а й етичних стандартів, очікувань споживачів, нормативів міжнародних організацій. У цьому контексті соціальна відповідальність охоплює цілу низку аспектів: забезпечення гідних умов праці, рівні можливості для всіх працівників у ланцюгу постачання, дотримання трудових прав, недопущення примусової та дитячої праці, а також сприяння розвитку.

Одним із ключових міжнародних документів у цій сфері є стандарт ISO 20400:2017 «Сталий розвиток у закупівлях», який надає методологічні рекомендації щодо врахування соціальних, екологічних і етичних факторів під час прийняття закупівельних рішень. Цей стандарт підкреслює необхідність оцінки постачальників не лише за ціною та якістю, а й за дотриманням прав людини, умовами праці, відсутністю дискримінації та впливом на місцеві спільноти.

Крім ISO 20400, вагоме значення мають Принципи Глобального договору ООН, які визначають соціальні зобов'язання бізнесу щодо прав людини, трудових стандартів, екології та боротьби з корупцією. Також активно застосовуються ESG-критерії (*Environmental, Social, Governance*), які стали основою для оцінювання відповідальності компаній у міжнародному бізнесі, включно із закупівельною діяльністю.

Запровадження подібних стандартів сприяє підвищенню довіри з боку споживачів, партнерів та інвесторів, а також мінімізує репутаційні ризики, пов'язані з порушеннями в ланцюгу постачання. Усе це свідчить про те, що соціальна відповідальність у сфері міжнародних закупівель перетворюється з добровільної ініціативи на вимогу часу та ключовий чинник стійкого розвитку компаній.

Загалом сутність міжнародних закупівель полягає у процесі придбання підприємством товарів, робіт або послуг в інших країнах з метою забезпечення власних потреб. Це не просто обмін товарів

через кордон, а складна система логістичних, фінансових, правових та управлінських операцій, яка функціонує в умовах різноманітності економічних систем, правових режимів, митного регулювання, культурних і мовних бар'єрів. У цьому контексті міжнародні закупівлі потребують не лише високого професіоналізму, а й дотримання соціально відповідальної поведінки, що включає етичну взаємодію з постачальниками, відповідальність за екологічні наслідки логістичних рішень та забезпечення прозорості контрактних відносин (рис. 1).

Організація міжнародних закупівель є комплексом взаємопов'язаних управлінських і комерційних рішень, зовнішньоторговельних операцій, які передбачають не лише задоволення потреб підприємства, а й урахування інтересів усіх зацікавлених сторін – постачальників, споживачів, державних органів і громад. Це передбачає виявлення та дослідження споживчого попиту відповідно до сформованих суспільних потреб, надання та узгодження із міжнародними постачальниками замовлень на виробництво та постачання товарів, укладання міжнародних договорів постачання, здійснення контролю за надходженням товарів і дотриманням сторонами умов договору. Успішна реалізація цих процесів вимагає дотримання принципів прозорості, ефективного управління ресурсами, справедливої конкуренції, правової визначеності та довгострокового партнерства – принципів, що є невід'ємними складовими соціально відповідального підходу до управління закупівлями.

Слід відмітити, що ініціація міжнародної взаємодії з реалізації закупівель є одним із методів оптимізації закупівельного процесу підприємства. Підприємства, які приймають рішення про вибір іноземних постачальників, керуються такими міркуваннями:

- ✦ відсутність вітчизняних постачальників необхідної сировини, товарів та послуг;
- ✦ вища якість товарів, пропонованих зарубіжними постачальниками, високі темпи виконання зобов'язань за замовленнями;
- ✦ більш сучасна технологічна оснащеність іноземних компаній, ефективність виробничої моделі та стійкий інтелектуальний потенціал з точки зору розробки інноваційних товарів та рішень;
- ✦ низька вартість порівняно з вітчизняними постачальниками [2].

Звичайно, ці мотиви є відмінними залежно від галузі (сегмента та сектора економіки), в якій функціонує підприємство, розмірів самого підприємства та постачальника, якого підприємство обрало за пропонованими критеріями (асортимент, ціна, умови поставки і оплати тощо).

Рис. 1. Чинники, які впливають на процес організації міжнародних закупівель

Джерело: складено авторами.

Важливою особливістю міжнародних закупівель є їхній системний зв'язок з глобальними ланцюгами доданої вартості, під якими слід розуміти послідовний зв'язок пов'язаних один з одним видів діяльності зі створення доданої вартості, які організовані в різних країнах та які забезпечують виробництво товарів чи послуг на всіх етапах виробничого процесу, від ідеї їхнього створення до доставки готового продукту кінцевому споживачеві. В основі міжнародного ланцюга доданої вартості лежить інтегроване об'єднання великої кількості підприємств, кожне з яких відповідає за організацію окремого виду економічної діяльності.

Сучасна міжнародна торгівля розширюється за рахунок експорту деталей і компонентів, упродовження підсистем і послуг у межах змодельованих міжнародних ланцюгів доданої вартості та пов'язаних з ними виробничими мережами, що спричинило розширення векторів спеціалізації компаній, та які пов'язані із реалізацією конкретних завдань при виробництві товарів та послуг між різними секторами промисловості [3].

Таким чином, організація міжнародних закупівель є складним і багатограним процесом, який потребує не лише знання правових норм, логістичного моделювання та управління, комерційних практик, але й стратегічного мислення. Міжнародні закупівлі дозволяють адаптуватися до глобальних змін, підвищують гнучкість та інноваційність бізнесу, зміцнюють позиції підприємств на міжнародному ринку. У глобальному масштабі розвиток міжнародних закупівель сприяє інтеграції національних ринків, формуванню єдиного економічного простору, прискоренню науково-технічного прогресу.

Найчастіше, коли мова йде про організацію міжнародних закупівель, маються на увазі такі заходи та вектори, як централізація закупівельного процесу на підприємстві, реінжиніринг системи функціонування відділу закупівель, виділення функцій міжнародних закупівель, забезпечення прозорості бізнес-процесів. Специфіка та масштаб діяльності підприємства, а також його поточний фінансовий стан і стійкість визначають напрямки та масштаби реалізації необхідних заходів. Адже міжнародна закупівля товарів та послуг – це досить розширений формат діяльності, який поєднує багато аспектів та особливостей. На перший погляд, здається, що закупівельна логістика – це нескладні та зрозумілі бізнес-процеси: придбання товарів, доставка та продаж або використання для власних потреб. Проте насправді перед підприємствами, ще до початку організації процесів закупівельної логістики, стоїть складний вибір щодо контрагента для підписання контракту про співробітництво та укладання майбутньої угоди.

Організація міжнародних закупівель передбачає виконання цих етапів із максимальною ефективністю. Цьому сприяє використання можливостей сучасних цифрових технологій й інноваційних методів управління міжнародними закупівлями. В основі організації міжнародних закупівель лежать такі принципи: прозорість здійснення угод; ефективність управління ресурсами; конкурентність пропозицій; недискримінація пропозицій; правова регламентованість; можливості довгострокового партнерства (табл. 1).

Принципи, що лежать в основі організації міжнародних закупівель

№ з/п	Принцип	Опис
1	Прозорість	Означає відкритість усіх етапів процесу організації міжнародних закупівель, доступність інформації для всіх зацікавлених сторін у будь-який час і в будь-якій інформаційній моделі, об'єктивність у прийнятті рішень і запобігання корупційним ризикам. Прозорість підвищує довіру до процесів закупівельної логістики з боку постачальників і сприяє чесній конкуренції
2	Ефективність	Передбачає досягнення максимального результату за оптимальних витрат. Міжнародні закупівлі мають на меті не лише забезпечення потреб підприємства в товарах і послугах, але й повинні бути економічно обґрунтованими, відповідати стратегічним цілям підприємства, враховувати основні ризики (валютні коливання, транспортні затримки, зміну митних правил)
3	Принцип конкурентності	Забезпечує залучення найкращих пропозицій за співвідношенням «ціна – якість». Міжнародні закупівлі відкривають широкі можливості для залучення постачальників з різних країн, що сприяє покращенню виконання умов контракту, підвищенню інноваційності рішень та загального рівня професіоналізму працівників, відповідальних за окреслені задачі
4	Принцип недискримінації	Гарантує рівні умови для всіх учасників закупівельного процесу незалежно від країни походження, правової форми господарювання чи репутації підприємства-постачальника, за умови дотримання встановлених вимог, що дозволяє уникати упередженості, формує дієву ділову практику та знижує ризики оскарження результатів здійсненої закупівлі
5	Правова визначеність	Передбачає дотримання вимог міжнародного торговельного права, принципів національного законодавства, стандартів щодо митного оформлення, правил безпеки продукції, екологічних та етичних норм. Виконання цього принципу забезпечує законність виконання угоди та захищає сторони в разі виникнення спорів
6	Принцип довгострокового партнерства	Оскільки міжнародні закупівлі є частиною стратегічного постачання, важливо вибудовувати стійкі відносини з надійними контрагентами. Це дозволяє забезпечити стабільність поставок, узгодженість комунікацій, адаптацію умов співпраці до змін у ринковому середовищі

Джерело: складено на основі [5].

Дотримання вимог етапів і принципів закупівельної діяльності дозволяє досягнути високої ефективності в моделі зовнішньоекономічної співпраці, забезпечити безперервність виробничих процесів, підвищити якість продукції та зміцнити конкурентоспроможність підприємства на світовому ринку. Впровадження зазначених принципів у практику міжнародних закупівель сприяє формуванню довіри між партнерами, мінімізації ризиків і підвищенню репутаційного капіталу компанії. Соціальна відповідальність у цьому контексті не обмежується лише дотриманням норм – вона охоплює проактивну позицію компанії щодо етики, екології та сталого розвитку в глобальних ланцюгах постачання.

Ефективність міжнародних закупівель прямо залежить від правильного вибору постачальників товарів та послуг. Підвищенню ефективності міжнародних закупівель сприяє вплив низки факторів (рис. 2): професійний персонал і

висока організаційна культура; категорійний менеджмент; сформована організаційна структура і система закупівель; відповідність стратегічним цілям компанії.

На вітчизняних підприємствах проблеми, пов'язані з міжнародними закупівлями та поставками, найчастіше обумовлені безсистемністю, нецентралізованістю, дублюванням функцій, низькою кваліфікацією персоналу та завищенням витрат. Крім того, багато компаній не формують аналітичні звіти, що унеможливорює ефективний аналіз. Характерним є також надмірне навантаження відділів закупівель непрофільними функціями [7].

Процес оптимізації міжнародних закупівель має бути інтегрований у загальну корпоративну стратегію. До універсальних заходів підвищення ефективності належать: збір та аналіз даних; візуалізація нової бізнес-моделі; впровадження системи ризик-менеджменту [8].

У цьому контексті доцільно використовувати економічні показники для оцінки ефективності:

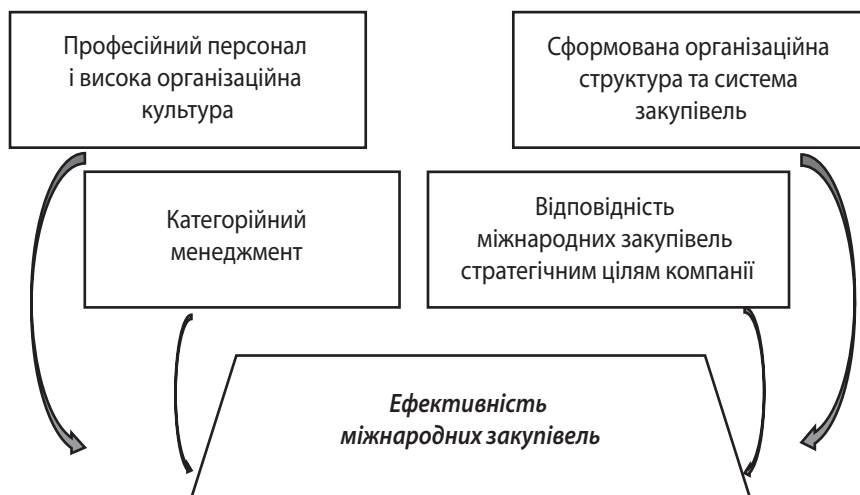

Рис. 2. Фактори, що сприяють підвищенню ефективності міжнародних закупівель

Джерело: складено авторами на основі [4–6].

витратовіддача, коефіцієнт доданої вартості, дохідність витрат обігу, рентабельність витрат обігу, дохідність власних оборотних коштів, оборотність і рентабельність закупівельних ресурсів.

Таким чином, ефективність міжнародних закупівель передбачає системну оцінку результатів діяльності, оптимізацію процесів, адаптацію до змін, що є невід'ємною складовою сучасної соціально відповідальної моделі закупівельної політики. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Сандул М. С. Соціальні та етичні аспекти глобальних ланцюгів постачання: ризики і можливості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2023. Вип. 48. С. 61–64.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-11>
2. Валявський С. М. Маркетинг закупівель: навч. посіб. Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. 154 с.
3. Гужва І. Ю., Онищенко В. П. Глобальні ланцюги доданої вартості та інтеграція до них України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2015. № 3. С. 10–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_3_3
4. Які фактори забезпечують максимальну ефективність закупівель в компанії. Результати глобального дослідження 400 організацій. *House of Knowledge*. 23.12.2021. URL: <https://k-house.in.ua/yaki-factory-zabezpechuyut-maksimalnu-efektivnist-zakupivel-v-kompaniyi-rezultaty-globalno-go-doslidzhennya-400-organizacij/>
5. Тимошенко М. В. Міжнародна торгівля як фактор сталого розвитку країни. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-29>

6. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 463 с.
7. Сошников А. О. Міжнародні спонсори війни та публічні закупівлі: від конкретного кейсу до системних рішень. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2023. № 4. С. 53–59.
DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.4/07>
8. Кушнір Н. О., Заяць О. І. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 360 с.

REFERENCES

- Huzhva, I. Yu., and Onyshchenko, V. P. "Hlobalni lantsiuhy dodanoi vartosti ta intehratsiia do nykh Ukrainy" [Global Value Chains and Ukraine's Integration Into Them]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*. 2015. http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_3_3
- Kushnir, N. O., and Zaiats, O. I. *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny* [International Economic Relations]. Uzhhorod: Polihraftsentr «Lira», 2023.
- Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny* [International Economic Relations]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 2015.
- Sandul, M. S. "Sotsialni ta etychni aspekty hlobalnykh lantsiuhiv postachannia: ryzyky i mozhlyvosti" [Navigating Ethical and Social Dimensions of Global Supply Chains: Challenges and Opportunities]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, no. 48 (2023): 61-64.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-11>
- Soshnykov, A. O. "Mizhnarodni sponsory viiny ta publichni zakupivli: vid konkretnoho keisu do systemnykh rishen" [International Sponsors of Wars and Public Procurement: From a Specific Case to Systemic Solutions]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Se-*

riia «Yurydychni nauky», no. 4 (2023): 53-59.
DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.4/07>

Tymoshenko, M. V. "Mizhnarodna torhivlia yak faktor staloho rozvytku krainy" [International Trade as a Factor of Sustainable Development of the Country]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 39 (2022).

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-29>

Valiavskiy, S. M. *Marketynh zakupivel* [Procurement Marketing]. Poltava: Natsionalnyi universytet «Poltavska politekhnika imeni Yurii Kondratiuka», 2021.

"Yaki faktory zabezpechuiut maksimalnu efektyvnist zakupivel v kompanii. Rezultaty hlobalnoho doslidzhenia 400 orhanizatsii" [What Factors Ensure Maximum Procurement Efficiency in a Company? Results of a Global Study of 400 Organizations]. *House of Knowledge*. December 23, 2021. <https://k-house.in.ua/yaki-faktory-zabezpechuyut-maksimalnu-efektyvnist-zakupivel-v-kompaniyi-rezultaty-globalnogo-doslidzhennya-400-organizaczij/>

УДК 339.7

JEL: F33

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-52-59>

ЕВОЛЮЦІЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ

©2025 ТРЕТЯК О. О.

УДК 339.7

JEL: F33

Третяк О. О. Еволюція методів оцінювання діяльності глобальних фінансових інститутів

Мета статті полягає в систематизації та критичному аналізі методологічних підходів до оцінювання впливу глобальних фінансових інститутів на економічну політику держав з урахуванням еволюції їх функцій та умов розвитку світового господарства. Дослідження базується на використанні історико-логічного аналізу для відтворення послідовності змін, порівняльно-історичного методу для зіставлення підходів різних періодів, а також на систематизації наукових джерел для обґрунтування ключових етапів еволюції. У результаті дослідження обґрунтовано концептуальну модель еволюції методологічних підходів, яка розкриває логіку та вектор переходу від парадигми прямого економічного ефекту до сучасної інтегративної парадигми. Систематизовано п'ять ключових етапів цієї еволюції. Перший – ранній етап, що охоплює 1950–1970-ті рр., де увага дослідників акцентується на макроекономічних ефектах. Другий етап – період структурних реформ з 1980 р. по 1990-ті рр., характеризується аналізом реформ і соціальною критикою. Третій етап – період доказової оцінки, який охоплює 2000 роки. Дослідження на цьому етапі відзначаються як «контрфактуальна революція». Четвертий етап – посткризовий період – з 2009 р. по 2019 р., особлива увага приділяється системним ризикам. П'ятий, сучасний етап, який розпочався з кризи пандемії «COVID-19». Дослідження в цей період орієнтовані на стійкість, нефінансові фактори (ESG) та інші сучасні виклики. Доведено, що кожна парадигма характеризується унікальним предметом оцінки та методичним інструментарієм. Обґрунтовано, що рушійними силами цієї трансформації були глобальні економічні кризи, зміна пріоритетів у діяльності самих глобальних фінансових інститутів та критика попередніх підходів з боку наукової спільноти. Перспективним напрямом подальших досліджень є формування нових підходів до синтезу доказів і розробки адаптивних індикаторів ефективності впливу глобальних фінансових інститутів з урахуванням сучасного багаторівневого характеру політичних та економічних трансформацій.

Ключові слова: глобальні фінансові інститути, методологія оцінки, еволюція методів, аналітична парадигма, економічна політика.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 17.

Третяк Олександр Олександрович – здобувач кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: o.tretiak@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8784-7195>

UDC 339.7

JEL: F33

Tretiak O. O. Evolution of Evaluation Methods of Global Financial Institutions' Activities

The aim of the article is to systematize and critically analyze the methodological approaches to evaluating the impact of global financial institutions on the economic policies of countries, considering the evolution of their functions and the conditions for the development of the global economy. The research is based on the use of historical-logical analysis to reproduce the sequence of changes, a comparative-historical method to contrast approaches from different periods, as well as the systematization of scientific sources to substantiate the key stages of evolution. As a result of the research, a conceptual model of the evolution of methodological approaches has been developed, which reveals the logic and vector of transition from the paradigm of direct economic effect to the modern integrative paradigm. Five key stages of this evolution have been systematized. The first stage is the early stage, covering the 1950s to the 1970s, where researchers focus on macroeconomic effects. The second stage is the period of structural reforms from 1980 to the 1990s, characterized by the analysis of reforms and social criticism. The third stage is the period of evidence-based evaluation, which encompasses the 2000s. Research at this stage is noted as the «counterfactual revolution». The fourth stage is the post-crisis period from 2009 to 2019, with special attention given to systemic risks. The fifth, contemporary stage began with the crisis of the COVID-19 pandemic. Research during this period focuses on resilience, non-financial factors (ESG), and other modern challenges. It is proved that each paradigm is characterized by a unique subject of evaluation and methodological instruments. It is substantiated that the driving forces of this transformation were global economic crises, changes in the priorities of the global financial institutions themselves, and criticism of previous approaches from the